

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

NOAH for dyrs rettigheter
Dronningensgate 13
0152 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

17/1240

21. juli 2017

Avgjørelse av klage på vedtak om skadefelling av bjørn i Selbu og Tydal kommuner

Klima- og miljødepartementet viser til klage fra NOAH 12. mai 2017 over Miljødirektoratet sitt vedtak 21. april 2017 om tillatelse til skadefelling av bjørn i Selbu og Tydal kommuner.

Klima- og miljødepartementet opprettholder Miljødirektoratet sitt vedtak 21. april 2017 om å gi tillatelse til uttak av én bjørn i Selbu og Tydal kommuner. Ved avgjørelsen har departementet blant annet lagt vekt på at bjørn har gjort skade på sau på innmarksbeite i dette området, og at potensialet for ytterligere skader er stort. Skade- og sporområdet ligger langt utenfor sonen som er avsatt til ynglende bjørn, og uttak av bjørn i dette området vurderes ikke å være til skade for bjørnebestandens overlevelse, eller komme i konflikt med det nasjonale bestandsmålet for bjørn. Klagen er dermed ikke tatt til følge.

Saksgang

Det ble søkt om skadefelling av bjørn fra Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag Sau og geit datert 13. januar 2017, fra Selbu kommune datert 16. januar og 18. april, fra Holtålen kommune datert 17. februar og 18. april, fra Hersjø og Kråssåvatn beitelag 18. april og fra Selbu bonde- og småbrukarlag datert 18. april. Miljødirektoratet ga 21. april 2017 tillatelse til skadefelling av én bjørn i Selbu og Tydal kommuner. NOAH påklagde vedtaket 12. mai 2017. Miljødirektoratet behandlet klagen 22. juni 2017 og fastholdt sitt tidligere vedtak. Saken ble oversendt Klima- og miljødepartementet 29. juni 2017.07.10

Klagers anførsler

Klager viser til overordnede føringer i naturmangfoldloven, viltloven og internasjonale avtaler som er bindende for Norge. Avvik fra det generelle forbudet mot avliving av bjørn må ifølge

Postadresse
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo
postmottak@kld.dep.no

Kontoradresse
Kongens gate 20
www.kld.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
972 417 882

Avdeling
Naturforvaltnings-
avdelingen

Saksbehandler
Torkel Ramberg
22 24 58 50

klager tolkes snevert. De mener tillatelsen bryter med aktsomhetsplikten og kravet til kunnskapsgrunnlag i naturmangfoldloven (§§ 6 og 8), og viser til at det ikke er påvist en sammenheng mellom sporfunn av bjørn og tap av sau høsten 2016. De viser også til at det fortsatt var god tid til start på beitesesongen og at bjørn er en sterkt truet art i Norge. Videre vises det til at vilkåret om at skadefelling ikke truer bestandens overlevelse ikke er oppfylt. Norge er langt fra å oppfylle det nasjonale bestandsmålet for bjørn på 13 årlige ynglinger, og trenden for registrerte bjørner er nedadgående. "Føre-var-prinsippet" i naturmangfoldloven § 9 bør anvendes, og klager er ikke enig i at uttak i dette tilfellet ikke vil være til skade for bestandens overlevelse. Eksempelvis er ikke effekten av uttaket på infanticid (innebærer at hannbjørner dreper bjørneunger) vurdert i vedtaket. Både infanticid og andre aspekter ved felling av hannbjørner kan ha potensiale for å påvirke bestandssituasjonen hos bjørn. Vedtaket viser ikke til hvordan forvaltningen planlegger å bringe bjørnebestanden ut av sin status som sterkt truet, eller oppnå det nasjonale målet for bjørn i landet. Norge er forpliktet gjennom naturmangfoldloven § 5 og Bernkonvensjonen artikkel 2 til å arbeide aktivt for å forbedre bestandsstatusen til truede arter som bjørn. Vilkåret om skade er ikke oppfylt. Klager viser til at risikoen for skade skal være av et visst omfang og alvorlighetsgrad. Prinsippet om geografisk differensiering kan ikke utligne vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte enn felling. Lav terskel for felling er ikke det samme som nulltoleranse for forekomst av bjørn utenfor bjørnesonene. Miljødirektoratet har eksempelvis ikke vurdert andre virkemidler som rovviltavvisende gjerde eller fangst og flytting av dyr. Felling fra helikopter er i strid med Bernkonvensjonen og viltloven § 21, selv om det er gitt mulighet for unntak. NOAH viser til at helikopter er skadelig for mange arter og kan få alvorlige konsekvenser for naturmangfoldet.

Miljødirektoratets vurdering

Miljødirektoratet viser i sitt vedtak til de aktuelle bestemmelser i naturmangfoldloven og forskrift av 18. mars 2005 om forvaltning av rovvilt. De viser også til politiske og forvaltningsmessige rammevilkår som rovviltforliket fra 2011, der det blant annet er fastsatt bestandstall for de ulike rovviltartene. Der er det også bestemt at ekstraordinært uttak av brunbjørn skal kunne tillates i enkelttilfelle etter at lisensfellingsperioden er slutt, der det er sannsynliggjort et konkret skadepotensiale på husdyr eller tamrein. Direktoratet gir også en grundig gjennomgang av bestandssituasjonen for brunbjørn. I sin vurdering av saken sier Miljødirektoratet blant annet:

"Jf. rovviltforliket punkt 2.2.19 skal soneinndelinga forvaltes tydelig. Det følger av forvaltningsplanen i region 6, føringer i brev fra LMD og MD av 28. juli 2006, og rovviltforliket av 2011 punkt 2.2.19 at i de områder som blir definert som prioriterte beiteområder skal en kunne regne med at rovvilt ikke vil være til hinder for tradisjonell drift med dyr på utmarksbeite. En av forutsetningene for uttak er at bjørnen representerer et potensiale for skade av et visst omfang. I dette tilfellet har bjørn gjort skade på sau på innmarksbeite, og det er etter vår vurdering stort potensiale for ytterligere skader når sau slippes på beite i vår. I 2016 ble det påvist tap av 43 sauer til bjørn i Selbu, og et stort antall tap ble erstattet som tapt til bjørn. I region 6 er det mål om yngling av bjørn, men skade- og sporfunnområdet er langt utenom sonen som er avsatt til ynglende bjørn i region 6. Terskelen for felling av bjørn er følgelig lavere her enn i områder hvor det er vedtatt av bjørnen skal yngle. I 2016 ble det identifisert 1 hannbjørn i Selbu og nabokommuner i sør. Dette indikerer at sannsynlighet for å felle binne er liten. Selv om det er lenge igjen til

beitesesongen starter, finner direktoratet det riktig å iverksette skadefellingstillatelse allerede nå med bakgrunn i at skadepotensialet vurderes til å være betydelig. Uttak av en bjørn i dette området vurderes ikke å være til skade for bjørnebestandens overlevelse, eller å komme i konflikt med det nasjonale bestandsmålet for bjørn, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften §§ 3 og 4. Vi vurderer at det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger enn felling.

Konklusjon

Med bakgrunn i en helhetlig vurdering av situasjonen, anser direktoratet at det ikke foreligger annen tilfredsstillende løsning i det aktuelle området enn felling av en -1 - bjørn."

I sin vurdering av klagen sier Miljødirektoratet blant annet:

"På den ene siden setter lovverket krav om vilkår for å avvike fra den generelle fredningen av bjørn. Bestanden av bjørn er langt under det nasjonale målet, og registreringene i felt viser at utviklingen ikke tyder på en snarlig måloppnåelse. Det tilsier at forvaltningen må vise forsiktighet ved vurdering av uttak. Særlig når det er sannsynlighet for at felling kan føre til direkte konsekvenser for fremtidig yngling, eksempelvis gjennom uttak av binner. I dette tilfellet ble sannsynligheten for at det aktuelle dyret var ei binne vurdert som liten. På den andre siden skal forvaltningen bidra til å dempe rovviltkonflikter gjennom forebyggende tiltak. I områder utenfor soner for ynglende bjørn er det ikke aktuelt å sette opp bjørneavvisende gjerder i utmarka. Immobilisering og fangst for utsetting av bjørn andre steder er heller ikke aktuelt forebyggende tiltak av ulike årsaker. I dette tilfellet sto valget mellom å vente å se om bjørnen ville trekke ut av området før beitestart, eller å benytte seg av anledningen til å kunne felle bjørnen på sporsnø. Avstanden til nærmeste bjørneområde og det store skadepotensialet ble viktige momenter for vår vurdering i dette tilfellet. Det er ikke krav om at skade skal ha skjedd på forhånd før det eventuelt kan gis fellingstillatelse. Regelverket og politiske føringer sier at den differensierte forvaltningen skal være tydelig, det vil si at det skal være forskjellige forvaltningsregimer i beite – og rovviltprioriterte områder. Vi er ikke enig i at kunnskapsgrunnlaget er dårlig, selv om vi ikke med sikkerhet kan knytte den aktuelle bjørnen til skadene i Selbu i fjor høst. Sjansen for at det er samme bjørn er imidlertid stor, gitt den lokalisering sporfunnet hadde i forhold til skadetilfellene. Det var ikke mulig å hente inn dokumentasjon på mulig sammenheng i løpet av den korte tiden vi hadde til rådighet for en avgjørelse i saken. Ikke bare binner, men også hannbjørner har relevans for produktivitet i bestanden. Både infanticid og andre biologiske faktorer knyttet til hannbjørner kan påvirke utbredelse av binner og unge- produksjon. Forvaltningen må likevel vurdere hensynet til bestanden opp mot potensialet for fremtidige skader i det enkelte tilfellet. Statens naturoppsyn har fullmakt til bruk av bl.a. helikopter for å kunne utføre sine oppgaver i medhold av naturoppsynsloven. Helikopter benyttes til fellingsoppdrag når det anses som nødvendig for en tilfredsstillende gjennomføring av oppdraget."

Klima- og miljødepartementets vurdering

Saken behandles etter naturmangfoldloven (nml.) § 18 og § 77 og rovviltforskriften (rov.) § 13, jf. §§ 3 og 4. Departementet legger, i henhold til nml. § 7, i sin vurdering prinsippene i nml. §§ 8-10 og 12 til grunn som en integrert del av avgjørelsen. Også forvaltningsmålet for arter i nml. § 5 trekkes inn i skjønnsvurderingen. Det samme gjelder nml. § 14 om andre

viktige samfunnsinteresser. Prinsippet i nml. § 11 anses ikke som relevant i denne saken fordi det ikke er aktuelt å stille fordyrende vilkår.

Departementet skal ta stilling til om man skal tillate uttak av vilt for å avverge skade på husdyr eller tamrein, jf. nml. § 18 første ledd bokstav b.

I tillegg er det to kumulative vilkår som må være oppfylt for at felling kan gjennomføres, nemlig at felling ikke truer bestandens overlevelse og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. nml. § 18 annet ledd. I den sistnevnte vurderingen vil prinsippet om arealdifferensiert forvaltning, som for bjørn er konkretisert gjennom forvaltningsområdet for ynglende bjørn, veie tungt.

Brunbjørn er en fredet art, og er klassifisert som sterkt truet på Norsk rødliste for arter 2015. Miljødirektoratet har i sitt vedtak gitt en grundig beskrivelse av bestandssituasjonen. Også avgang av bjørn er godt kjent, og departementet anser at kunnskapsgrunnlaget i hovedsak er basert på eksisterende og tilgjengelig kunnskap, og at kravet i nml. § 8 er dermed oppfylt.

Når det gjelder effekten av påvirkninger, jf. nml. § 10, foreligger det betydelig kunnskap om den samlede belastningen som arten blir utsatt for, i form av statusrapporter og annen vitenskapelig informasjon fra forskning på bjørn i Skandinavia. Utover enkelte påkjørsler skjer i hovedsak avgangen av voksne brunbjørner gjennom lisensfelling og skadefelling. Departementet viser til at bestandsmålet for bjørn ikke nådd, verken på landsbasis eller for region 5. Departementet kan imidlertid ikke se at felling av en hannbjørn i dette tilfelle vil ha nevneverdig betydning for den samlede belastningen for bestanden, jf. nml. § 10.

Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til bruk i situasjoner hvor en ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig. Etter departementets syn er ikke dette tilfelle i denne saken.

I vurderingen av om fellingstillatelse skal gis, har departementet lagt vekt på næringsinteresser og andre viktige samfunnsinteresser i saken, jf. nml. § 14.

Departementet har i sin avgjørelse lagt vekt på at bjørn har gjort skade på sau på innmarksbeite i dette området, og det var etter vår vurdering stort potensiale for ytterligere skader når sau skulle slippes på beite våren 2017. I 2016 ble det påvist tap av 43 sauer til bjørn i Selbu, og et stort antall tap ble erstattet som tapt til bjørn. I region 6 er det mål om yngling av bjørn, men skade- og sporfunnområdet er langt utenfor sonen som er avsatt til ynglende bjørn i region 6. Terskelen for felling av bjørn er følgelig lavere her enn i områder hvor det er vedtatt av bjørnen skal kunne yngle. Miljødirektoratet viser til at det i 2016 ble identifisert én hannbjørn i Selbu og nabokommuner i sør. Departementet mener derfor at sannsynlighet for å felle binne i dette tilfellet er liten. Departementet legger til grunn at uttak av bjørn i dette området ikke vurderes å være til skade for bjørnebestandens overlevelse, eller å komme i konflikt med det nasjonale bestandsmålet for bjørn.

Når det gjelder bruk av helikopter, viser vi til at Statens naturoppsyn har fullmakt til bruk av motoriserte kjøretøy, herunder luftfarttøy for å kunne utføre sine oppgaver i medhold av naturoppsynsloven, og at helikopter kun benyttes til fellingsoppdrag når det anses som nødvendig.

Konklusjon]

Klima- og miljødepartementet opprettholder Miljødirektoratet sitt vedtak 21. april 2017 om å gi tillatelse til uttak av bjørn i Selbu og Tydal kommuner. Ved avgjørelsen har departementet blant annet lagt vekt på at bjørn har gjort skade på sau på innmarksbeite i dette området, og at potensialet for ytterligere skader er stort. Skade- og sporområdet ligger langt utenfor sonen som er avsatt til ynglende bjørn, og uttak av bjørn i dette området vurderes ikke å være til skade for bjørnebestandens overlevelse, eller komme i konflikt med det nasjonale bestandsmålet for bjørn. Klagen er dermed ikke tatt til følge.

Med hilsen

Torbjørn Lange (e.f.)
avdelingsdirektør

Harald Askilsrud
rådgiver

Kopi

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Miljødirektoratet
Rovviltnemnda i region 6